УДК: 378.637.036:78 https://doi.org10.31652/3041-1017-2025(5-2)-28

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ФОРТЕПІАННОГО НАВЧАННЯ

Наталія Мозгальова

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,м. Вінниця, Україна

Анотація

В статті на основі вивчення особливостей музичних здібностей запропоновано деякі методичні напрацювання щодо їх формування в процесі фортепіанного навчання здобувачів вищої мистецької освіти. Проаналізовано праці вітчизняних і зарубіжних науковців щодо даної проблематики. Розглянуто трактування поняття «здібності» у різних наукових галузях: у філософії – як спроможність успішно, продуктивно діяти в тій чи іншій галузі людського життя; психології – як індивідуально-психологічні особливості людини; педагогіці – як необхідна внутрішня умова успішної діяльності; мистецькій педагогіці – індивідуально-психологічні властивості, що є умовою сприйняття, виконання, створення музики. До основних музичних здібностей належить ладове чуття, музично-ритмічне чуття, здібність до слухових уявлень, музичне мислення, музична пам'ять. Наголошено, що для занять музичною діяльністю необхідний комплекс музичних здібностей, який називають музикальністю. Головною ознакою музикальності є здатність до переживання музики та її змісту. Розглянуто три види музикальності – інтелектуальну, емоційну, творчу. На основі аналізу наукових праць виокремлено основні види музичного слуху (мелодичний, гармонічний, поліфонічний, внутрішній), дві основні функції музичного слуху, а також дві групи методів його розвитку. Наявність музично-ритмічного чуття сприяє розумінню часової структури музики та емоційному сприйняттю музичних інтонацій. Розвинена музична пам'ять сприяє швидкому запам'ятовуванні музичного матеріалу, його зберіганню та максимально точному відтворенні у виконавській діяльності. Специфіка музичного мислення полягає у пізнанні та відображенні дійсності в музичних образах. Наголошено, що в процесі фортепіанного навчання здобувачів вищої мистецької освіти необхідно активізувати різні види мислення – абстрактно-логічне, емоційне, художньо-експресивне. Представлено методи розвитку музичної пам'яті та мислення. Одним із засобів формування художньо-експресивного мислення визнано методи інтегрованого навчання.

Ключові слова: вчитель музичного мистецтва, інтегративне навчання, методика, музичний слух, художньо-експресивне мислення, фортепіанне навчання.

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

UDC: 378.637.036:78 https://doi.org10.31652/3041-1017-2025(5-2)-28

METHODOLOGY FOR THE FORMATION OFMUSICAL ABILITIES OF HIGHER ART EDUCATION STUDENTS IN THE PROCESS OF PIANO TRAINING

Nataliia Mozghalova

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraina

Abstract

The article, based on the study of the features of musical abilities, proposes some methodological developments regarding their formation in the process of piano training of applicants for higher artistic education. The works of domestic and foreign scientists on this issue are analyzed. The interpretation of the concept of "ability" in various scientific fields is considered: in philosophy - as the ability to successfully, productively act in one or another area of human life; in psychology - as individual psychological characteristics of a person; in pedagogy - as a necessary internal condition for successful activity; in artistic pedagogy - individual psychological properties that are a condition for the perception, performance, creation of music. The main musical abilities include a sense of tone, a musical-rhythmic sense, the ability to auditory representations, musical thinking, and musical memory. It is emphasized that for engaging in musical activity, a complex of musical abilities is necessary, which is called musicality. The main feature of musicality is the ability to experience music and its content. Three types of musicality are considered - intellectual, emotional, creative. Based on the analysis of scientific works, the main types of musical hearing (melodic, harmonic, polyphonic, internal), two main functions of musical hearing, as well as two groups of methods for its development are distinguished. The presence of a musical-rhythmic sense contributes to the understanding of the temporal structure of music and the emotional perception of musical intonations. Developed musical memory contributes to the rapid memorization of musical material, its storage and the most accurate reproduction in performing activities. The specificity of musical thinking lies in the cognition and reflection of reality in musical images. It is emphasized that in the process of piano training of students of higher artistic education, it is necessary to activate different types of thinking - abstract-logical, emotional, artistic-expressive. Methods for the development of musical memory and thinking are presented. One of the means of forming artistic and expressive thinking is recognized as integrated learning methods.

Keywords: music teacher, integrative learning, methodology, musical ear, artistic and expressive thinking, piano training.

Постановка наукової проблеми. Одним з напрямів сучасної мистецької педагогіки є розвиток музичних здібностей, зокрема музичного слуху, мислення, пам'яті, що дозволить усвідомлено слухати та виконувати твори музичного мистецтва. Зародженні в ранньому дитинстві, музичні здібності суттєво впливають на розумовий та творчий розвиток особистості, незалежно навіть від того, який вид мистецької діяльності в майбутньому вона обирає для себе.

Тому багато наукових і практичних досліджень спрямовуються саме у музично-пізнавальну сферу. Постійно триває пошук шляхів, які найбільш ефективно сприятимуть розвитку музичних здібностей здобувачів мистецької освіти, що допоможе досягти їм більш високого рівня музичного пізнання, а також перетворити освітній процес в живе, зацікавлене спілкування з музикою та музичною творчістю.

Аналіз останніх досліджень. Проблема формування музичних здібностей не є новою для мистецької педагогіки. В різні часи українські та зарубіжні науковці досліджували різні її аспекти. Так, розвитку музичного слуху присвячені роботи О. Економової, З. Цибульник, О. Палаженко та ін., розвиток музичного

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

мислення розглянуто в працях Н. Згурської, Н. Мозгальової, А. Романенко та ін., розвиток музичної пам'яті – в дослідженнях Н. Леонової, Н. Макарової, К. Матвійчук, Т. Юник та ін.. Основні напрями загального розвитку музичних здібностей представлено в наукових доробках Г. Костюка, К. Кушнір, С. Науменко, H. Riemann, Ф. Штейнгаузена та ін., особливості розвитку музичних здібностей та їх вплив на загальний розвиток особистості розглянуто в роботах М. Ляшко, Т. Радзвіл. О. Ростовського та інших. Не зважаючи на значний науковий доробок, присвячений вивченню даної проблеми, методичні аспекти формування музичних здібностей здобувачів вищої мистецької освіти в процесі фортепіанного навчання потребують окремого наукового дослідження.

Мета статті визначити основні напрями методики формування музичних здібностей здобувачів вищої мистецької освіти в процесі фортепіанного навчання.

Виклад основного матеріалу. Однією з найважливіших в сучасній педагогічній науці є проблема формування здібностей. Дослідження динаміки та умов їх розвитку в різних видах діяльності є одним із найскладніших наукових завдань. Розглянемо як трактується поняття «здібності» різними науками.

У філософській літературі здібності визначаються як людські «сутнісні сили», що характеризують того, кому вони притаманні, як діяча, суб'єкта пізнання і практики. Кожна здібність людини – це її спроможність успішно, продуктивно діяти в тій чи іншій галузі людського життя. «Оцінюючи здібності людини, – зазначається у філософському енциклопедичному словнику, ми виходимо з тих вимог, які висуває до них певна діяльність», а також зважаємо на те, «як вона виконує завдання, що ставить перед нею суспільство» (Філософський енциклопедичний словник, с. 211). Про здібності дитини, молодої чи дорослої людини можна судити передусім по тому, як вона вчиться, набуває потрібні знання і вміння, засвоює ту чи іншу галузь людського досвіду. Але ще повніше її здібності виявляються тоді, коли вона не тільки засвоює людські надбання, а й далі їх збагачує, виступаючи як творець духовних і матеріальних цінностей. Чим значніший і важливіший внесок, який робить особистість в суспільство, тим вищі здібності вона виявляє.

В психологічній літературі здібності, як індивідуально-психологічні особливості людини, розглядаються в тісному взаємозв'язку з діяльністю. Проте, «успіх діяльності, на думку Г. Костюка, залежить не тільки від здібностей, а й від інших якостей людини». Наприклад – ставлення до справи, обізнаність в ній тощо. Вчений вважає, що тільки психологічним аналізом діяльності можна виділити в ній те, що зумовлюється здібностями.

Анатомо-фізіологічною основою здібностей є функціональні властивості людського мозку та інших орга¬нів чуття. У спільних здібностях людей завжди є типологічні та індивідуальні відмінності. «Характеризуючи здібності людей – зазначає Г. Костюк, ми їх порівнюємо щодо способів пізнання об'єктивної дійсності», зокрема швидкості та легкості оволодіння різними вида¬ми діяльності, продуктивності праці (Костюк, 1963, с.19, с.64).

В українському педагогічному словнику за редакцією С. Гончаренка, здібності визначаються «як стійкі індивідуальні психічні властивості людини», які становлять «необхідну внутрішню умову успішної діяльності» (Українській педагогічний словник, с.135). Вчений поділяє здібності на загальні – що виявляються у будь-якій діяльності, і спеціальні – характерні для певних видів діяльності (математичні, технічні, музичні тощо).

Формування музичних здібностей підпорядковується загальним законам розвитку здібностей. Пов'язуючи розвиток музичних здібностей з потребою до активної діяльності, дослідники наголошують, що музика задовольняє не тільки потреби слуху, а й «специфічні засоби», що пов'язані з діяльністю слуху; тобто музика задовольняє найглибші потреби людини. Прикладом може стати становлення здібностей музикантів, зокрема їх активно дійова природа слуху. Відповідно, потреба переводити відчуття на музичні інтонації є важливою умовою формування спеціальних музичних здібностей.

У науковій літературі музичні здібності визначаються як індивідуально-психологічні властивості особистості, наявність яких забезпечує успішність сприйняття, виконання та створення музики. Традиційно в музично-освітній практиці під основними музичними здібностями розуміють::

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

- ладове чуття, тобто здібність емоційно розрізняти ладові функції звуків мелодії, або відчувати емоційну виразність звуковисотного руху. Цю здібність ще називають емоційним, або перцептивним компонентом музичного слуху, характерним виявленням якого є любов та інтерес до слухання музики;

- здібність до слухового уявлення, або слуховий, репродуктивний компонент музичного слуху. Найбільш відчутно вона виявляється в співі, в процесі відтворення мелодії по слуху;

- музично-ритмічне чуття, тобто здібність активно рухаючись переживати музику, відчувати емоційну виразність музичного ритму та точно його відтворювати.

Деякі науковці до них додають музичне мислення та пам'ять.

Вчені зазначають, що музичні здібності не можуть функціонувати незалежно одна від одної, всі вони формуються в музичній діяльності та пов’язані з окремим видом музичної діяльності. Будучи продуктом музичної діяльності, музичні здібності, такі як емоційний відгук на музику, оперування музично-слуховими уявленнями, мислення та пам'ять, в свою чергу сприяють розвитку креативності особистості в цілому.

Комплекс музичних здібностей, необхідних для занять саме музичною діяльністю називають музикальністю. Основною ознакою музикальності є здатність до переживання музики та її змісту. По своїй суті музичне переживання є емоційним переживанням, адже тільки емоційним шляхом можна зрозуміти зміст музики. Тому, здібність емоційного відгуку на музику можна вважати основою музикальності. При цьому вважається, що чим більше людина чує в звуках, тим більше вона музикальна.

На природу музикальності існує безліч поглядів. Так, Г. Ревеш називає музикальністю вроджені здібності, які удосконалюються внаслідок тривалого музичного виховання та навчання і є результатом набутих знань, складних навичок і умінь, як от: здатність естетичної насолоди від музики, здатність розуміти музичну форму та відчувати стиль твору, здатність будувати музичні фрази (Revesz, 1925).

Е. Кюрх вважає, що для того, щоб виявити музикальність, необхідна наявність деяких здібностей, що говорить про те, що музикальність є не простою, а складною здібністю (Kurth, 1931). Тобто музикальність не визначається однією здібністю; потрібно говорити про різні сторони музикальності, а відповідно і про різні види музикальності. З цих позицій вчені вирізняють три головні види музикальності:

- інтелектуальну – характеризується: чуттям ритму, музичним слухом (здатністю розрізняти висоту, інтенсивність і тембр звуку), музичною пам’яттю;

- емоційну – визначається рівнем емоційного відгуку на музику;

- творчу – є основою для музичної фантазії і уяви (Vidor, 1926; Weliek, 1963).

У монографії К. Сішора «Психологія музичного таланту» зазначається, що структуру музикальності складають 25 музичних здібностей, які складають п’ять основних груп: музичні відчуття (відчуття висоти, тривалості та інтенсивності звуку, відчуття тембру, ритму, консонансу тощо), музичний контроль (динаміки, ритму, тембру, висоти тощо), музична пам'ять та уява (здатність запам’ятовувати значну кількість музичного матеріалу та генерувати творчі уявлення), музичний інтелект, музичні почуття (емоційний відгук на музику) (Seashore, 1938).

Українська дослідниця С. Науменко, досліджувала музикальність як комплекс загальних і спеціальних здібностей, що включає творчу уяву, відчуття цілого, емоційність та музичний слух (мелодійний, гармонічний ритмічний). На її переконання музичність є індивідуальною властивістю, яка дозволяє сприймати та переживати звуковисотний і ритмічний розвиток музичної думки (Науменко, 2015)

Китайський дослідник Лі Хуйфан вважає, що музикальність має динамічну природу, що зумовлена процесуальністю музичного мистецтва. Вона інтегрує спеціальні музичні здібності «в нову якість на основі емоційного переживання музичного змісту», розвивається в процесі взаємопов’язаних видів музичної діяльності засобом розвитку мотивації до художнього пізнання музики, активізації уяви та креативності. На думку дослідника, наявність музикальності є підґрунтям для музичного мислення та музично-естетичної свідомості (Лі Хуйфан, 2023).

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Важливим для нашого дослідження є положення вчених про те, що рівень музикальності особистості залежить як від вроджених індивідуальних задатків, так і від якості музичного навчання та виховання. Тому головним завданням педагогів і дослідників повинно стати розроблення методик, визначення напрямів і шляхів розвитку музичних здібностей.

Аналіз наукової літератури показав, що сучасні українські вчені пропонують різноманітні методики для розвитку музичних здібностей. Так, в статті О. Економової та Л. Гаркуші «Формування та розвиток музичного слуху в професійному розвитку студента-піаніста» виокремлюються дві основні функції музичного слуху виконавця. Перша, постійне активне чутливе втілення власного виконання у внутрішні музичні уявлення, що мають завершений і оформлений вигляд. Друга функція полягає у коригуванні, контролі та критичному оцінюванні внутрішніх музичних уявлень, відповідності реального виконання, тому що задумано. Ці функції є особливо важливими при самостійній роботі студента, адже контролем якості гри є музичний слух. Вчені виділяють дві групи методів розвитку музичного слуху. Перша – пов'язана з музичним твором, з його особливостями: характером, фактурою, технічними труднощами. Друга – пов'язана з розвитком слухової уваги, що особливо важливо при роботі над якістю звучання (Економова, Гаркуша, 2022. с. 52).

У роботі Т. Гризоглазової розглядаються різні види музичного слуху, зокрема мелодичний, гармонічний, тембровий, внутрішній і поліфонічний. Останній, на думку автора, є «комплексним проявом мелодичного, гармонічного, внутрішнього та тембро-динамічного слуху виконавця». Його розвиток потрібно здійснювати поступово через «стимулювання багатопланової спостережливості, диференційовано-цілісного чуття та розуміння фактури» (Гризоглазова, 2025. с. 5).

Важливе значення в цьому процесі набувають внутрішньо-слухові осягнення власної гри, що значно збагачують та поглиблюють не тільки реальне звучання твору, а й сприяють його глибшому розумінню. Для розвитку музичного слуху авторка пропонує такі методи і прийоми: метод образних порівнянь і асоціацій, метод «продуманого» звучання музики «до того, як її відтворюють руки», робота над музичним текстом «без фортепіано з нотами» та «без нот і без фортепіано», диригентський метод, що передбачає цілісне охоплення музичного тексту внутрішнім слухом.

Однією з важливих музичних здібностей є музично-ритмічне чуття, що дозволяє сприймати та переживати різні ритмічні сполучення, точно їх відтворювати та створювати нові. Розвинене музично-ритмічне чуття дозволяє відчувати координацію між нервовою та м'язовою діяльністю, а також розуміти звуковисотні та музичні властивості звуків. Ця здібність сприяє усвідомленню часової структури музики, емоційному сприйняттю музичних інтонацій, концентрації на деталях музичного тексту тощо.

Проблема розвитку метро-ритмічного чуття детально розкрита в дисертаційному дослідженні О. Тарківської-Нагилюк. Автор розглядає дану дефініцію як комплекс музично-слухових і зорово-слухових відчуттів, які стимулюються роботою психічних функцій (ретентивної, сенсорної, синтетичної, ідеативної, моторної) в процесі сприйняття, переживання та відтворення музично-ритмічних побудов. Автор пропонує розвивати дану здібність за наступними напрямами: особистісний, змістовий, методично-технологічний, пропедевтичний. Це дасть можливість усвідомлено сприймати та виконувати різноманітні ритмічні формули, розуміти художній образ музичних творів різних стилів і жанрів. Метро-ритмічне чуття здобувача вищої освіти вчена розглядає як інтегровану якість, що включає здатність «відчувати та відтворювати метро-ритмічну тканину музичних творів», здатність орієнтуватися в «ритмічних елементах музичної мови, їх багаторівневому викладі», уміння розуміти «багатофункціональність ритму та його прояви», уміння втілювати у «виконавстві виражальні засоби метро-ритму» (Тарківська-Нагиналюк, 2021. с.4, с. 87).

Як зазначалось вище, однією з важливих музичних здібностей є музична пам'ять. Саме від неї, багато в чому, залежить успішність фортепіанного навчання здобувачів вищої мистецької освіти. Музична пам'ять передбачає запам'ятовування музичного тексту в музично-слуховому, музично-зоровому та музично-

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

руховому аспектах. Найбільше вона проявляється у здібності впізнавати, запам'ятовувати та співставляти художні образи, засоби виразності та відповідні виконавські дії і прийоми. В. Гусак, звертає увагу на професійну музичну пам'ять, яка відрізняється від загальної музичної пам'яті «швидкістю запам'ятовування музичного матеріалу, його якісним зберіганням і максимально точним відтворенням», а також багажем художніх образів та виконавських технологій (Гусак, 2006. с.73). Для розвитку музичної пам'яті здобувачів вищої мистецької освіти доцільно використовувати наступні методи структурування музичного тексту на логічні частини, створення тематичних плей-листів (список музичних творів для періодичного прослуховування), активної виконавської діяльності, м'язового та образного запам'ятовування тощо.

Для здобувачів вищої мистецької освіти особливо актуальним є розвиток музичного мислення, специфіка якого полягає у пізнанні та відображенні дійсності в музичних образах. Особливістю є й те, що в цих образах емоційне та раціональне зливаються в єдине ціле, що становить невід'ємну складову інформаційного змісту музики. На думку Т. Кремешної, специфіка музичного мислення зумовлена «образністю, інтонаційною природою музичного мистецтва», «семантикою музичної мови», а також активним «самовираженням особистості в процесі музичної діяльності» (Кремешна, 2012. с. 4). Основним джерелом музичного мислення, на думку вченої, є відчуття, які виникають в результаті слухання, виконання та творення музики. О. Рогоза розглядає музичне мислення як пізнавальний процес, «спрямований на смислове осягнення, емоційне та технічно-досконале відтворення музичних творів, втілення творчих ідей у виконавську практику» (Рогоза, 2025. с. 4). Проте, музичне мислення не тільки генерує музичну думку, але й сприяє усвідомленню та оцінці музичної інформації. Тому для музичного мислення, як художньо-творчого процесу, притаманними є операції аналізу, синтезу, узагальнення та порівняння.

Підготовка здобувачів вищої мистецької освіти здійснюється в процесі музично-освітньої та музично-виконавської діяльності, які потребують активізації різних видів мислення – абстрактно-логічного, емоційного, художньо-експресивного. Останнє, на наш погляд є особливо важливим для майбутнього вчителя музичного мистецтва, адже в своїй професійній діяльності він виступає як педагог, виконавець, просвітницький діяч. З цих позицій, стимулювання та розширення «когнітивних можливостей студентів за ра¬хунок метафоризації змісту предмета пізнання» (Гринчук, Бурська, 2008. с. 126) стає провідною умовою продуктивності процесу підготовки здобувачів вищої мистецької освіти. Необхідність розвитку художньо-експресивного мислення в процесі фортепіанного навчання здобувачів вищої мистецької освіти засвідчують дослідження Ю. Москвічової, яка зазначає, що творча самостійність майбутнього педагога-музиканта «виявляється в осо¬бистісному ставленні до художньо-образного змісту музичного твору», у са¬мостійних пошуках музично-експресивних засобів для передачі творчої ідеї компо¬зитора, в оригінальності інтерпретації і вирішенні художньо-виконавських завдань (Москвічова, 2022. с. 133).

Розвитку художньо-експресивного мислення сприяють створення в процесі фортепіанного навчання особливої музикоцентричної ситуації розвитку, «центром якої стає музичний твір», отже і сама музика як феномен, «як художня реальність, об'єктивна і самодостатня» (Гринчук, Бурська, 2008. с. 126); впровадження інтегративного підходу з урахуванням художньо-творчих та виконавських можливостей здобувачів.

Аналіз науково-методичних праць дозволив визначити методи розвитку художньо-експресивного мислення в процесі фортепіанного навчання майбутніх вчителів музичного мистецтва. Це насамперед традиційні методи, які були використовували відомі педагоги і музиканти - читання з аркуша, ескізного вивчення музичного твору, заняття без інструмента, транспонування та комплексний аналіз музичного твору. З метою детального вивчення авторського тексту доцільно використовувати перцептивно-сенсорний метод та метод диференційованого аналізу музичного тексту, що включає аналіз мелодійної лінії, гармонії, форми, фактури та метро-ритму. Для презентації музичного твору можна використовувати прийом обґрунтування особистісного ставлення до фортепіанного твору та створення рецензії на виступ відомого

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

виконавця, а також методи порівняння виконавських інтерпретацій, аналізу суджень професійних музикантів, вербальної та виконавської інтерпретації. Враховуючи креативну природу музичної діяльності, одним із засобів розвитку художньо-експресивного мислення можуть стати методи інтегрованого навчання, а саме тематичної інтеграції (історична і жанрово-стильова інформація поєднується для розуміння музичного твору), діяльнісної інтеграції (інтеграція виконавських навичок, прийомів і дій), проєктної інтеграції (робота над спільними творчими і виконавськими проєктами), інтеграції аудіо, відео та інтерактивних матеріалів для створення цікавої вербальної та виконавської інтерпретації.

Висновки. На підставі сказаного, можемо констатувати, що розвиток музичних здібностей майбутніх вчителів музичного мистецтва та їх ефективна реалізація в різних видах музичної діяльності є основним завданням вищої мистецької освіти. Розроблені відомими педагогами і виконавцями традиційні методи фортепіанного навчання потребують доповнення інноваційними методиками, прийомами і техніками, спрямованими на розвиток музичного слуху, ритму, пам’яті та мислення. Враховувати потрібно також і фактори, що впливають на процес розвитку музичних здібностей, тому в практичних цілях необхідно вивчати прояв будь-якої здібності, диференційовано підходити до її аналізу, щоб знати слабкі та сильні сторони у музично-виконавському розвитку здобувача.

Наступним етапом нашого дослідження стане обгрунтування педагогічних умов, за яких формування музичних здібностей здобувачів вищої мистецької освіти в процесі фортепіанного навчання буде ефективним, наповненим новим змістом і подальшими виконавськими перспективами.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С.У. (1997) Український педагогічний словник. 373. https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009714
2. Гризоглазова Т. І. (2025) Розвиток музичного слуху в контексті фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. (33), 3–9. https://sj.udu.edu.ua/index.php/tmae/article/view/1775
3. Гринчук І.В., Бурська О. П. (2008) Проблеми музичного мислення: теорія методика розвитку. Діалектика музичного логосу та ейдосу: навч.-методичний посібник. 224.
4. Гусак В. (2006) Особливості розвитку рухової пам'яті в процесі професійної підготовки вчителя музики. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 71–80. https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/17/visnuk_10.pdf
5. Економова, О.С, Гаркуша Л.І. (2022) Формування та розвиток музичного слуху в професійному розвитку студента-піаніста. Наукові записки. Серія. Педагогічні науки. (153), 50–56. https://doi.org/10.31392/NZ-npu-153.2022.06
6. Костюк, Г.С. (1963) Здібності та їх розвиток у дітей. 80. https://elr.tnpu.edu.ua/login/index.php
7. Кремешна, Т.С. (2012) Музичне мислення як фактор професійного становлення майбутніх учителів музики. Проблеми підготовки сучасного вчителя. (6 (2), 140–144. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I
8. Лі Хуйфан (2023) Розвиток музикальності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання в позашкільних закладах мистецької освіти. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво) 255. https://udu.edu.ua/images/data_file/viddil_aspirant/Doctor_filosofii/_Li_Huifang/Li_Huifang_dis.pdf
9. Москвічова Ю. О. (2022) Педагогічні умови розвитку музичного мислення студентів-піаністів. Філософія культурно-мистецької освіти 131-135. https://dspace.vspu.edu.ua/items/8d3c54ed-267c-49e2-bf03-11533ade482c

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

10. Науменко С. І. (2015) Психологія музичної діяльності. Чернівці: ПП Видавничий дім «Родовід», 408. https://fm.udu.edu.ua/kafedr/s-ainmenu-21/naumenko-svitlana-ivanivna
11. Рогоза О.С. (2011) Методика розвитку музичного мислення молодших школярів у процесі навчання гри на гітарі. автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. 215. https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/35f41b93-e61b-475d-bbe7-d8a4a2eaac41
12. Тарківська-Нагиналюк О. Д. (2021) Педагогічні умови розвитку метроритмічного чуття майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. 224. https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.19/Tarkivska-Naginalyk0000.pdf
13. Філософський енциклопедичний словник. (2002). 742. https://archive.org/details/filosofskyi_entsyklop
14. Vidor, D. (1926). Was ist musikalisch. Berlin. https://arteducation.pro/index.php/artedu/uk/article/view/3
15. Seashore, C. (1938). The Psychology of Musical Talent. New York: Silver Burdett. https://www.ibiblio.org/guruguha/MusicResearchLibrary/Books-English/BkE-Seashore-Psychologyofmusi030417mbp-0076.pdf
16. Revesz, G. (1925). The psychology of a musical prodigy, Kegan Paul, Trench & Trubner. New York. https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.218386
17. Weliek, A. (1963). Musik Psychology und Musikasthetik. Frankfurt am Main. https://www.abebooks.com/first-edition/Musikpsychologie-Musik%C3%A4sthetik-Grundriss-systematischen-Musikwissenschaft-Albert/20260585621/bd.

References

1. Honcharenko S.U. (1997) Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk. 373. [in Ukrainian].
2. Hryzohlazova T. I. (2025) Rozvytok muzychnoho slukhu v konteksti fortepiannoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva. Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Seriia 14. Teoriia i metodyka mystetskoi osvity. (33), 3–9. [in Ukrainian].
3. Hrynchuk I.V., Burska O. P. (2008) Problemy muzychnoho myslennia: teoriia metodyka rozvytku. Dialektyka muzychnoho lohosu ta eidosu: navch.-metodychnyi posibnyk. 224. [in Ukrainian].
4. Husak V. (2006) Osoblyvosti rozvytku rukhovoi pamiati v protsesi profesiinoi pidhotovky vchytelia muzyky. Psykholoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly. 71–80. [in Ukrainian].
5. Ekonomova, O.S, Harkusha L.I. (2022) Formuvannia ta rozvytok muzychnoho slukhu v profesiinomu rozvytku studenta-pianista. Naukovi zapysky. Seriia. Pedahohichni nauky. (153), 50–56. [in Ukrainian].
6. Kostiuk, H.S. (1963) Zdibnosti ta yikh rozvytok u ditei. 80. [in Ukrainian].
7. Kremeshna, T.S. (2012) Muzychne myslennia yak faktor profesiinoho stanovlennia maibutnikh uchyteliv muzyky. Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. (6 (2), 140–144. [in Ukrainian].
8. Li Khuifan.(2023) Rozvytok muzykalnosti molodshykh shkoliariv u protsesi fortepiannoho navchannia v pozashkilnykh zakladakh mystetskoi osvity. Dysertatsiia na zdobuttia stupenia doktora filosofii zi spetsialnosti 014 Serednia osvita (muzychne mystetstvo). 255. [in Ukrainian].
9. Moskvichova Yu. O. (2022) Pedahohichni umovy rozvytku muzychnoho myslennia studentiv-pianistiv. Filosofiia kulturno-mystetskoi osvity 131-135. [in Ukrainian].
10. Naumenko S. I. (2015) Psykholohiia muzychnoi diialnosti. Chernivtsi: PP Vydavnychyi dim «Rodovid», 408. https://fm.udu.edu.ua/kafedr/s-ainmenu-21/naumenko-svitlana-ivanivna [in Ukrainian].
11. Rohoza O.S. (2011) Metodyka rozvytku muzychnoho myslennia molodshykh shkoliariv u protsesi navchannia hry na hitari. avtoref. dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata pedahohichnykh nauk. 215. [in Ukrainian].
12. Tarkivska-Nahynaliuk O. D. (2021) Pedahohichni umovy rozvytku metrorytmichnoho chuttia maibutnikh uchyteliv muzyky v protsesi fakhovoi pidhotovky. Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata pedahohichnykh nauk. 224. [in Ukrainian].

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

13. Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk. (2002). 742. [in Ukrainian].
14. Vidor, D. (1926). Was ist musikalisch. [in Germany].
15. Seashore, C. (1938). The Psychology of Musical Talent. [in in England].
16. Revesz, G. (1925). The psychology of a musical prodigy, Kegan Paul, Trench & Trubner.. [in England].
17. Weliek, A. (1963). Musik Psychology und Musikasthetik. [in Germany]..

Про автора

Наталія Мозгальова, доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна, e-mail: mozgaliovan@gmail.com ;

About the Author

Nataliia Mozghalova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine, e-mail: mozgaliovan@gmail.com

© 2025 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)